

Naar een inclusiever hoger onderwijs

Gezamenlijke Ambitie Studentenwelzijn

Preamble

In het hoger onderwijs is aandacht voor studentenwelzijn. Hogescholen en universiteiten bieden (financiële) ondersteuning. Vanuit gemeenten kunnen studenten in aanmerking komen voor financiële ondersteuning in de vorm van de Studietoelage. En in sommige gevallen kunnen studenten via DUO in aanmerking komen voor een extra jaar prestatiebeurs, verlenging van de diplomatermijn en kwijtschelding van (een deel van) de studieschuld.

De wijze waarop hogescholen en universiteiten invulling geven aan de ondersteuning, verschilt. Zo bieden instellingen de mogelijkheid om in gesprek te gaan met studentpsychologen en hebben verschillende instellingen de intentieverklaring ter bevordering van de implementatie van het VN-verdrag inzake de Rechten van personen met een handicap ondertekend.

Dit is een goede uitgangssituatie. Maar er is ruimte en noodzaak voor verbetering, zo blijkt uit de jaarlijkse rapportages van de Nationale Studenten Enquête en de Monitor Beleidsmaatregelen. Zoals de grotere uitval van studenten met een functiebeperking en de psychische klachten onder jongvolwassenen. De koepelorganisaties VSNU en Vereniging Hogescholen, de studentenbonden ISO en LSVb, de Universiteit voor Humanistiek en het ministerie van OCW onderstrepen hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor studentenwelzijn en het belang hier blijvend aandacht voor te hebben.

De genoemde partijen hebben gezamenlijk de knelpunten geïdentificeerd en gekeken naar mogelijke verbeteringen rondom studentenwelzijn. Hieruit volgt dat zij gezamenlijk vijf ambities rondom studentenwelzijn uitspreken. Hierbij is ook gebruik gemaakt van het actieplan Studentenwelzijn¹. Het is aan de individuele instellingen om hier, samen met de medezeggenschapsorganen en eventueel met ondersteuning van experts, verdere invulling aan te geven.

¹ [Actieplan Studentenwelzijn, Netwerk Studentenwelzijn \(2018\)](#)

Inleiding

Dé student in het hoger onderwijs bestaat niet. Studenten komen uit Nederland of uit het buitenland, van een mbo-instelling of het voortgezet onderwijs, gaan als eerste in hun familie studeren of volgen in de voetsporen van hun ouders, gaan op kamer wonen of blijven thuis wonen. Ook op het gebied van gezondheid en welzijn zijn er verschillen tussen studenten. Sommige studenten hebben (extra) ondersteuning nodig, mogelijk in preventieve vorm. Hierbij gaat het over studenten met een extra ondersteuningsvraag. Dit kan bijvoorbeeld zijn vanwege belemmeringen als gevolg van een functiebeperking², chronische ziekte of psychische klachten, vanwege zwangerschap en jong ouderschap, vanwege gendertransitie en vanwege bijzondere familieomstandigheden, zoals mantelzorg.

Voor ieder individu moet de noodzakelijke ondersteuning en begeleiding worden geboden om redelijkerwijs succesvol in het hoger onderwijs een studie te kunnen starten, volgen en afronden. Hiermee wordt recht gedaan aan de brede toegankelijkheid van het Nederlandse hoger onderwijs. De partijen spreken daarom de volgende ambities af:

1) Aandacht voor inclusief hoger onderwijs studieklimaat

Studeren met een beperking is nog niet in alle gevallen een vanzelfsprekendheid. Ook op psychische problemen ligt vaak nog een taboe. Daarnaast wordt niet altijd voldoende rekening gehouden met de effecten van onderwijsbeleid op het welzijn van studenten.

De partijen spreken daarom af om bij de introductie van nieuw beleid of bij aanpassing van bestaand beleid, zowel op overheids- als op instellingsniveau, de eventuele effecten daarvan op studentenwelzijn in ogenschouw te nemen.

De onderwijsinstellingen zetten zich daarnaast, samen met de medezeggenschap, in om te komen tot een onderwijsomgeving waarin inclusiviteit de standaard is. Hierbij wordt ingezet op het creëren van meer bewustzijn voor de problematiek binnen de onderwijsgemeenschap, voor gelijke kansen en voor het doorbreken van taboes.

2) Volledige en laagdrempelige informatievoorziening

De partijen constateren dat verschillende instanties verantwoordelijk zijn voor (financiële) ondersteuningsmogelijkheden. Studenten zijn niet voldoende op de hoogte van alle mogelijkheden en ervaren in sommige gevallen drempels bij het aanvragen van (financiële) ondersteuning. De valkuil is daarbij ook dat er alleen wordt gefocust op financiële ondersteuning.

De partijen spreken daarom af dat studenten eenvoudig informatie tot zich moeten kunnen nemen. Hierbij gaat het zowel over de informatievoorziening vanuit de centrale overheid als vanuit de gemeente waarin de student woont en vanuit de onderwijsinstelling. De partijen zetten zich in om de informatievoorziening te verbeteren, waarbij zij ook studenten wijzen op het bestaan van mogelijkheden voor (extra) financiële ondersteuning en persoonlijke begeleiding. Hierbij kan gebruik

² Zintuiglijke of ander functiestoornis die de studievoortgang vertraagt. Zoals visuele, auditieve en motorische handicaps, stoornissen in taal (dyslexie), rekenen (dyscalculie), informatieverwerking (autisme), aandacht (AD(H)D), spraak, uithoudingsvermogen, geheugen/concentratievermogen en orgaanfuncties, fobieën, depressies, epilepsie, reuma, M.E., chronische RSI en zware migraine.

worden gemaakt van de handreiking 'Informatievoorziening' van de LSVb, het ISO en het Expertisecentrum inclusief onderwijs (ECIO).

3) Intensivering financiële ondersteuning

In de sectorakkoorden met de VH en de VSNU van april 2018 is afgesproken dat de intensivering van € 2 miljoen ten behoeve van het profileringsfonds, zoals aangekondigd in het Regeerakkoord, met ingang van 2018 wordt ingezet voor studenten die extra ondersteuning en begeleiding nodig hebben. Jaarlijks rapporteren hogescholen en universiteiten hierover in de jaarverslagen. Hierin wordt aangegeven hoeveel studenten een vergoeding hebben aangevraagd, hoeveel studenten een vergoeding hebben ontvangen en wat de gemiddelde hoogte en duur is van de vergoeding voor studenten in overmachtssituaties.

Ter uitvoering van de motie Reamakers/Peters, evalueert het ministerie van SZW op dit moment het wettelijke instrument Studietoeslag, onderdeel van de Participatiewet. Naar verwachting is de evaluatie eind 2018 afgerond.

4) Instelling specifieke organisatie

Het is voor een student niet altijd duidelijk hoe de verantwoordelijkheden tussen de zorg, de onderwijsinstelling en de student zelf zijn geregeld binnen een instelling. Studenten kunnen hierdoor ervaren dat zij van het kastje naar de muur worden gestuurd, waardoor de ondersteuning niet als laagdrempelig wordt ervaren.

De partijen spreken daarom af dat hogescholen en universiteiten, in samenspraak met de medezeggenschap, vaststellen op welke wijze preventie, ondersteuning en begeleiding rondom studentenwelzijn op hun onderwijsinstelling is geregeld. Voor zover dit van toepassing is, wordt hierbij ook ingegaan op landelijke campagnes, zoals de campagne 'Hey, het is oké' van het ministerie van VWS, over het bespreekbaar maken van depressie en maatregelen gericht op suïcidepreventie. Iedere hogeschool en universiteit zet zich in dit ook bij de studenten, docenten, studentenbegeleiders, decanen, examencommissies en andere relevante partijen bekend te maken voor zover dit op hen van toepassing is.

Hogescholen en universiteiten kunnen daarnaast in het kader van de kwaliteitsafspraken³ inzetten op studentbegeleiding, gericht op het verbeteren van studentenwelzijn.

In samenspraak met de VSNU, de Vereniging Hogescholen, ISO en LSVb wordt daarnaast nagegaan of het wenselijk is om de kwaliteitsaspecten in het accreditatiekader rondom studenten met een functiebeperking, uit te breiden naar studentenwelzijn.

5) Continue aandacht voor bekwaamheid

Binnen een hogeschool of universiteit is nog niet altijd voldoende kennis aanwezig om de gewenste en noodzakelijke ondersteuning te bieden. Of de kennis is er wel, maar bijvoorbeeld niet bij de

³ In de kwaliteitsafspraken wordt dit vertaald door bijvoorbeeld intensieve begeleiding en ondersteuning door bijvoorbeeld professioneel opgeleide tutores, studieadviseurs, student-psychologen, student-decanen en studieloopbaanbegeleiders.

docent, studiebegeleider of examencommissie met wie de student in aanraking komt. Dit is onwenselijk en kan ook handelingsverlegenheid bij professionals tot gevolg hebben.

Afgesproken is dat de hogescholen en universiteiten blijven inzetten op het faciliteren van docenten, studentenbegeleiders, decanen, examencommissies, etc. opdat zij zich kunnen (bij)scholen. Dit met als doel dat zij bekwaam zijn en zodoende de verantwoordelijkheden, zoals deze door de individuele instellingen zijn belegd, kunnen uitdragen en weten naar wie of waar zij eventueel naar kunnen doorverwijzen. Het aanbod aan trainingen, informatie en scholing waar medewerkers van hogescholen en universiteiten gebruik van kunnen maken, wordt inzichtelijk gemaakt en waar nodig uitgebreid.

Ook worden Comeniusbeurzen gericht op Studentenwelzijn beschikbaar gesteld per 2018. Hierbij kan onder andere worden aangesloten bij het Actieplan Studentenwelzijn en wordt er gezocht naar onderwijsvernieuwingen die het welzijn van studenten bevorderen door - binnen de leeromgeving - te werken aan binding en een veilig studieklimaat, zelfontplooiing van de student, vroegsignalering van (psychische) klachten, bevorderen van veerkracht, weerbaarheid, inclusiviteit en duurzame participatie.

Facilitering / implementatie

In deze gezamenlijke ambitie worden afspraken gemaakt over wat er van instellingen en studenten wordt verwacht, maar niet hoe dit wordt ingevuld. Hogescholen en universiteiten hebben de eigen verantwoordelijk om de ambities te implementeren binnen de eigen instelling. Hierin zullen zij wel worden ondersteund door het Team Studentenwelzijn van het Expertisecentrum inclusief onderwijs. Jaarlijks ontvangt Expertisecentrum inclusief onderwijs € 200.000 subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, om activiteiten te organiseren ten behoeve van voorlichting voor studenten en onderwijsprofessionals. Zij zullen expertise vergaren op het gebied van Studentenwelzijn en een netwerkfunctie vervullen voor externe partijen die zich bezighouden met het welzijn van de diverse groepen studenten met een extra ondersteuningsvraag. Zo ontstaat er een centraal expertisepunt waar partijen input kunnen leveren en kennisdeling kunnen bevorderen.

De werkgroep studentenwelzijn zal twee maal per jaar bij elkaar komen om de voortgang te bespreken vanuit de instellingen, studenten en het Team Studentenwelzijn van Expertisecentrum inclusief onderwijs. De minister zal over de voortgang worden geïnformeerd en mogelijk waar nodig ook deelnemen aan het overleg.